

segurament als «conquistadores» andalusos i extre-
menys; els que jo he vist a Bs. Aires i ciutats pampe-
res, en deuen ser una standardització: simples ampol-
les, de forma vertical, però amb un gran fons o una
protuberància panxuda a mig aire (avui usades sobre-
tot per a grossa provisió de cervesa). El genial humo-
rista pampero Roberto J. Payró (home de naixença i
sentiments platenses, però que en alguna forma va
trasplantar l'humor català del seu pare al castissime
campero) ens parla d'un, a la seva obra mestra *Pago
Chico* (1899, ed. Losada, 34). Entre els vells gauchos
s'usaven especialment per a begudes més fortes que
el vi: «un *porrón* de ginebra» en *Martín Fierro* I,
v. 1186, altrament v. 1496, i veg. el comentari del filò-
leg Tiscornia, en la p. 460 de la seva ed. principal. No
fou solament mossarabisme argentí a Amèrica, sinó
conservat també en el Caribe, si bé degenerat fins a
designar-hi «laquier: pote grande de hojalata» (Picón
Febres, *Voces --- y otras cosas usadas en Venezuela*,
1912, s. v.).

El que més ens interessa és constatar com des del
mossàrab oriental havia passat a l'hispano-àrab, on ja
el registra el nostre *RMa.* en el S. XIII, amb la definició
«urceus» ('gerro'), acompanyat dels sinònims *baucâl* i
comçâl: la forma primitiva havia de ser allí *purrîn*
amb *-rr-* doble, car altrament no s'explicaria que en el
plural tingués la forma *barârin* amb què el transcriu
el nostre vocabulista.⁸ Això, altrament, ens dona la se-
guretat que l'entrada d'aquest manlleu del català en
l'àrab d'Espanya ja havia d'haver-se produït segles
abans del XIII. D'aquí ve, d'altra banda, el nom de
Borrunes, deu que neix en el terme de Bunyol (*GGRV*
II, 314), i d'altra banda *Porrones* en el d'Agullent, que
interessen especialment per llur flagrant fonètica mos-
sàrab, amb la *-e* i en part la *p-* conservades, en con-
tradició amb la fonètica catalana.

El mot no ha existit en castellà veritable: allà no-
més tres dades, de 1607, 1737 i 1770, però es refe-
reixen a Cat.-Aragó. En canvi sí que el trobem en ter-
res castellanes de substrat mossàrab: granadí *porrón*
'mena de gerro' a Guadix (Giese, *ZRPb.* LIV, 514;
VKR VII, 36), i a les muntanyes del N. d'Extremadura
(Bierhenke, *Sierra de Gata*, p. 141). D'altra banda jo
he vist els porrons de forma i ús a la catalana per tot
l'Alt Aragó (cf. els detalls i gravat que dona Wilmes
de la Vall de Vio, *VKR* x, 221, 239); molt menys pro-
bable és que sigui el mateix mot el *parrón* «vasija gran-
de para ordeñar la leche en las cabreñas» (Borao), car
també podria venir de *PARRA* (*DECH*) arag. i mos-
sàrab «vaso de barro para guardar miel etc.», mot
d'origen diferent. Isolatament trobem port. dialectal
porrão «vaso de barro para guardar manteiga de por-
co» (a Gaia, en el Nord, *RLus.* XIX, 291). Des de l'Alt
Aragó devia continuar fins al basc-fr. *porro* per més
que aquest mot (particular del dialecte de Be-Naparra)
tingui el sentit de «pansa d'une bouteille» i també
«d'un tonneau».

En considerables zones catalanes es presenta una va-
riant *pórru* accentuada a la inicial —sigui forma re-
gressiva o primitiva, que no consta i es podrien donar

raons en tots dos sentits—. Així *pórru* a l'Isàvena i
serres entre l'Isàvena i la Ribagorçana (Rallui etc., So-
peruny, Betesa), al Flamicell (Santa Coloma d'Erdo,
1957, i Mont-ros, 1964), i a la Vall d'Àneu (Sorpe,
1964): pertot designant el porró de beure. A la Vall
d'Àneu *porro* «medida de vino de algo menos de un
litro» (Pol, 23), i a Farrera i part de Cardós i de la
Vall Ferrera (menys a Àreu i a Esterrí de Cardós, on
deien *pořó*, *-řóns*), una i altra forma designant tant
el porró de beure, com la mesura de vi equivalent a
mig pitxell o a dos (*ořtaus*; segons *AlcM* en aquesta
forma arriba fins a Tremp, Sort i Andorra; i en tot
cas és la que reapareix en ross., on Saisset el fa rimar
amb *burro*: «Tot en xirritant amb el *pórru*, / En Pau
cantava —Lo meu burro / ---», «no varen alça 'l braç
que per tustar su-l burro, / i per fé 'l xirrit amb el
pórru» (*Perpiny.*, 31, 63; *Catal. d. R.*, 232).

Així sobreix el mot des del català pel Llgd. me-
ridional: a l'Alt Arieja, designant el nostre porró de
beure a gallet, de forma igual: *pûru* (veg. la foto en
Fahrholz, *W. u. W. H-Ariège*, 47); més al NE., coses
semblants al significat antic: a Castras *pourrou* «es-
pèce de calabasse pour tenir le vin» (Couzinié); a la
costa de l'Erau *poûrou* m. «broc en verre à douille
fine, plein d'eau, pour boire en le tenant en l'air, un
peu au-dessus de la bouche ouverte» (Mazuc); en Mis-
tral, però, parlant de catalans: «li camarado, aussant
lou mourre, / a long rajòu chourlon au *pourre*, / e
fan petà lou gargassou», *Nerto* (v, 258, amb la nota
«vase en forme de calabasse pour tenir le vin, en Ca-
talogne et dans les Pyrénées»).

Quant a l'etimologia, s'ha estat generalment d'acord
a derivar-lo de *porra* o *porro* (*REW*₃; Moll, *AORBB*
III, 45); només Schuchardt va vacillar, relacionant-lo
amb un basc *kopor(ro)*, *gop(b)or*, lab. *op(b)or* 'banya
emprada per beure' i també 'plata', 'vas', ronc. *coporro*
(*RIEB* 1930, 408, 430, Iribarne, veg. *ZRPb.* VI, 490;
xxxvi, 37; *BhZRPb.* VI, 31, 60, i *DECH* IV, 679b48-
56): ell havia pensat en un basquisme, encara que
provinent en definitiva del ll. *CUPPA*. Però és segur
que es tracta d'una coincidència casual.

DERIV.: *Porrona* (*BDC* xx, 228). *Porronada*. *Porro-
naire*. *Porronat*. *Porroner*.

CPT.: *Escanyaporrans* usat com a malnom d'homes
massa amants del xareño (n'hi havia un a Llers, el
1898, de qui havia anotat dites i mots el meu pare).

¹ No figura en OPou (on no trobo més que *maça*,
p. 108). *AlcM* deu citar-ne una ed. molt tardana, del
S. XVII, de la qual també dona *porrer*, i aquest, que
manca fins en totes les eds. del *DTO.*, no el trobo fins
al Lacavalleria. — ² Chabàs, doncs, ho entén mala-
ment i indueix a error *AlcM*, § 6. El segon passatge
seria més clar si estigués ordenat «per infants fer /
a 'xorques, *porres* / velles —modorres! — / moltes
hi roden ---» (*xorca* amb afèresi, de fet figura nou
versos més enllà), i pots ser realment hi va haver in-
terversió dels versos 8733 i 34 en el manuscrit. De
tota manera el sentit és evident. — ³ Alguns, enca-
ra més que de *porro*, poden derivar-se de *porra*, per
més que siguin masculins, i per tant no ens induï-